

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ-ΑΠΟΨΗ

05-03-2008

Δημόσιος χώρος-δημόσιες παρεμβάσεις-σχόλια...

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Αποτελεί διαπίστωση πως οι μείζονες παρεμβάσεις των δημοσίων φορέων στον αστικό χώρο, τα μικρότερα έργα στο κέντρο και την περιφέρεια, πραγματοποιούνται ως «τεχνικά έργα», καθώς η έννοια της αρχιτεκτονικής κατά κανόνα είναι απύσχα.

Διαπιστώνεται επίσης πως η απουσία της αρχιτεκτονικής κι η ένταξη των έργων σε ένα συνολικότερο σχεδιασμό, η περιφρόνηση των αρχιτεκτονικών – πολεοδομικών διαγωνισμών αποτυπώνει την αποτυχία των δημοσίων φορέων που με άλλοθι τις καθυστερήσεις που οι ίδιοι προκάλεσαν παραμερίζουν προκλητικά την αρχιτεκτονική και τους αρχιτέκτονες, παρότι πραγματοποιούνται μεγάλες επενδύσεις στον τομέα.

Ανοδικά άλλωστε κινείται ο εγχώριος κλάδος των κατασκευών, σύμφωνα με μελέτη του IOBE. Οι τιμές κατοικιών περιόδου 1995-2004 παρουσίασαν σωρευτικά θεαματική άνοδο ύψους 134% στο σύνολο των αστικών περιοχών.

Διαφαίνεται πάντως ότι το πλήθος αυτό, χωρίς ταυτότητα και αρχιτεκτονική έκφραση, συνιστά την τελευταία φάση «ανάπτυξης» της χώρας, που ολοκληρώνει ίσως το μεταπολεμικό μοντέλο της πολεοδομικής και οικιστικής ανασυγκρότησης.

Η διαδικασία επομένως μιας στέρεης πορείας αστικής-οικονομικής κι πολεοδομικής ανάπτυξης, η δημιουργία νέων κέντρων κι η ταυτόχρονη αναβάθμιση δημοσίων τόπων, η αξιοποίηση ελεύθερων χώρων και η πύκνωση του υφιστάμενου αστικού ιστού, η ενίσχυση της ταυτότητας του κηρυγμένου ιστορικού τόπου, *θα μπορούσαν να αποτελέσουν το σχέδιο για βιώσιμη ανάπτυξη με σαφή προσανατολισμό.*

Οι σημειακές παρεμβάσεις κι αναπλάσεις πρέπει να έχουν αναφορά στο σύνολο του αστικού ιστού, να είναι ενταγμένες σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα που θα συμβάλουν στην ουσιαστική αναβάθμιση της πόλης, του Π.Σ.Θ. Δεν μπορούμε να διαχωρίζουμε την πόλη και τα προβλήματα της από το φυσικό περιβάλλον. Δεν μπορούμε μόνο αποσπασματικά κι ασύνδετα να “επιλύουμε” θέματα αγνοώντας μια συνολική στρατηγική.

Για του λόγου το αληθές η επικαιρότητα ισοπεδώνει συλλήβδην τα πάντα και αντί να αναζητούμε νέα σημεία αναφοράς, καινούργια χαρακτηριστικά, νέες μορφές ανάπτυξης για την πόλη ανατροφοδοτούμε κατά βάση τα ίδια και τα ίδια ανάλογα με την περίπτωση, ανάλογα την “σκοπιμότητα” που διευκολύνουμε.

Έτσι οι μονοδιάστατες αναφορές-υπό την ομπρέλα του κυρίαρχου –οδηγούν αναπόφευκτα σε σταθερές κι κλειστές ερμηνείες που αδυνατούν να εκφράσουν στο χώρο την πολυπλοκότητα.

Οφείλουμε παρά ταύτα να συμμετάσχουμε στις νέες αναζητήσεις ,αφήνοντας πίσω θέσφατα και ισχυρισμούς που μας ταλαιπωρούν. Να καινοτομήσουμε, να υπερβούμε την μονοδιάστατη αντίληψη και να αποκολληθούμε από το ότι όλα αποτελούν “πολιτιστικό προϊόν” μετατοπίζοντας λίγο το ενδιαφέρον μας και στον παραγωγικό χώρο της κοινωνίας, της οικονομίας, της ανάπτυξης.

Η εκτεταμένη αρνητική δημοσιότητα, με αφορμή την υπόθεση Ζαχόπουλου, δεν πρέπει να μας οδηγήσει σε ισοπεδωτικές κρίσεις κι απλουστεύσεις, που εξυπηρετούν μόνο εφήμερες σκοπιμότητες. Αυτό το σύμπτωμα που ήδη μας ταλανίζει το μόνο που εξυπηρετεί είναι την ακινησία.

Ακινησία που χαρακτηρίζει το σχεδιασμό σε αυτή την πόλη, ενώ θα έπρεπε να επιφέρει τομές. Επιτείνεται δε κι από αντιλήψεις σκοπιμότητας –άρνησης που επιθυμούν να λειτουργούν με ως θέσφατα και δημιουργούν δε ασφυξία.

Με βάση το πλαίσιο αυτό επιχειρείται η διατύπωση ορισμένων απόψεων για θέματα που απασχολούν η πρέπει να απασχολήσουν την πόλη και τους Φορείς της.

I. ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟ

Το βέλτιστο θα ήταν να είχε επιβληθεί ρυθμιστικός κι πολεοδομικός επανασχεδιασμός για το κέντρο, που ως ιστορικός τόπος πρέπει να αναδειχθεί. Κι αυτό δεν μπορεί να γίνει με νοθεσίες ,με ρετσέτες, αλλά με έμπνευση, με χαρτί και μολύβι, με όχημα την αρχιτεκτονική. Αυτή η απάντηση ενδείκνυται για την ανανέωση του αρχιτεκτονικού προσώπου της Θεσσαλονίκης και τον μετασχηματισμό της φυσιογνωμίας της.

Ήδη είμαστε αντιμέτωποι με διλήμματα του είδους:

► η συνύπαρξη αρχαίων και χώρων αναψυχής είναι αδύνατη χωρίς την καταστροφή σε μεγάλη κλίμακα αρχαιολογικών ευρημάτων. (Πως συνάγεται αυτό;)

► είναι αχρείαστο το Ρ γιατί υπάρχει η δυνατότητα κατασκευής άλλου, στην περιοχή παλιάς Λαχαναγοράς και στο χώρο που έχει δεσμευτεί για το 32^ο γυμνάσιο. (Γιατί άραγε μας περισσεύουν οι υπόγειοι χώροι στάθμευσης;)

► θα πεταχτούν στο καλάθι των αχρήστων 400.000€, διότι η μελέτη ουδέποτε πρόκειται να εφαρμοστεί. (Πως προδιαγράφουμε και με τι επιστημονικά κριτήρια πως οι ιδέες των μελετητών που θα διαγωνιστούν είναι εκ προοιμίου για πέταμα; Να τους αντικαταστήσουμε με “αρμοδίους” που έχουν εξ αρχής τις απαντήσεις;)

► να προκηρυχθεί μελέτη μόνο για την ανάδειξη των αρχαίων. (Ποιο αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο δίδει αυτό το πρόταγμα ;)

Η προκήρυξη της μελέτης είναι αποτέλεσμα μακράς ενασχόλησης πολλών παραγόντων και Κυβερνήσεων. Μακάρι να είχε επιλεγεί η διαδικασία αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, ώστε να μπει οξυγόνο σε αυτή την πόλη, να επιλεγεί η βέλτιστη λύση με την καλύτερη διαγωνιστική διαδικασία.

Είναι προφανές παρά ταύτα πως τα ερωτήματα συνήθως απαντώνται με μελετητική προσέγγιση ,με ανοιχτούς ορίζοντες κι όχι βολονταριστικά. Καθορίζεται άλλωστε στην διακήρυξη ότι θα εκπονηθεί η προκαταρκτική μελέτη, θα εξεταστούν οι προτάσεις και θα αποφασιστεί η πορεία, συνεκτιμώντας την πληρότητα και τις επιλύσεις.

II. ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ 10 ΚΑΙ ΤΣΙΜΙΣΚΗ

Υπό το πρίσμα των παραπάνω γενικών αναφορών πρέπει να αναφερθεί ότι η νέα πόλη χτίζεται πάνω στα αρχαία, καθώς αξιολογούνται κάθε φορά το γενικό πλαίσιο κι τα ειδικά δεδομένα.

Σε κάθε περίπτωση ο τρόπος διαχείρισης των αρχαίων, σήμερα πρέπει να σχετίζεται με την **συνάρτηση**: ανάδειξη αρχαίων, ένταξη στον αστικό χώρο και όταν πρέπει δημιουργία κατασκευών που να αναδεικνύουν τα αρχαιολογικά ευρήματα. Τα αρχαιολογικά συγκροτήματα συνιστούν αναγνωρίσιμο αρχαιολογικό χώρο και εντάσσονται οργανικά στις λειτουργίες της πόλης.

Στο τμήμα του οικοπέδου που είχε απομείνει, η διαιώνιση μιας υποβαθμισμένης εικόνας κι η διατήρηση του τμήματος του προτειχίσματος ως έχει ,κρίθηκε ως γνωστόν το 1998 από το ΥΠ.ΠΟ και δόθηκε άδεια ανέγερσης οικοδομής.

Σήμερα –χρόνια μετά- περιπτώσιολογικά επανέρχεται ως θέμα αφού είναι σαφές ότι αφενός νομοτύπως οικοδομείται ήδη κι αφετέρου αναδεικνύεται το προτείχισμα μέσα από αρχιτεκτονικές χειρονομίες που εντάσσουν υπολείμματα αρχαίων στις ανάγκες και λειτουργίες μιας σύγχρονης πόλης. Επισημαίνεται ότι πρέπει να διακρίνουμε την κλίμακα και να μην γίνεται σύγκριση του τμήματος αυτού με την αναγκαιότητα ανάδειξης του τείχους στην Άνω Πόλη.

III. ΝΕΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ

Από το 2007 υφίσταται προγραμματική συμφωνία μεταξύ Υπουργείου Δικαιοσύνης και ΟΛΘ, για την *“σύντομη κατασκευή του Νέου Δικαστικού κτιρίου στην Θεσσαλονίκη, ακριβώς έναντι του υφισταμένου Δικαστικού Μεγάρου”*

Ειδικότερα προβλέπεται η ανέγερση κτιρίου 7.500τ.μ κι 3.000τμ υπογείων χώρων για την στέγαση του Ειρηνοδικείου και Πταισματοδικείου. Η μελέτη θα εκπονηθεί από την “ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε” η οποία θα μεριμνήσει για την έκδοση ΚΥΑ Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Δικαιοσύνης που θα ισοδυναμεί με πολεοδομική άδεια. Η δημοπράτηση και επίβλεψη του έργου θα γίνει από τον ΟΛΘ, όπως και η χρηματοδότηση της κατασκευής, μέσω δανείου. Τα ποσά αυτά θα καλυφθούν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης από τον καθορισμό του μισθώματος.

Οι Δικαστικοί λειτουργοί, από την άλλη πλευρά, επισημαίνουν όμως ότι η μεταφορά του Ειρηνοδικείου κι Πταισματοδικείου δεν θα αποσυμφορήσει τις Υπηρεσίες στο υπάρχον Δικαστικό Μέγαρο και αντιπροτείνουν την μεταφορά του Εφετείου και της Εισαγγελίας Εφετών!

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η χωροθέτηση των βασικών λειτουργιών της πόλης γίνεται αποσπασματικά ,χωρίς ενιαίο σχέδιο πολεοδομικών ρυθμίσεων, χωρίς σαφές κτιριολογικό πρόγραμμα και χωρίς αρχιτεκτονικό σχεδιασμό.

Η αρχιτεκτονική διαδικασία και η συνεπαγόμενη φυσιογνωμία του κτιρίου ,για ένα κτίριο δημοσίου συμφέροντος θεωρείται πάρεργο ενώ όλο το πλέγμα των ρυθμίσεων είναι πρωτόγνωρες και ελέγχονται τουλάχιστον ως προς την τήρηση των πολεοδομικών όρων κι προϋποθέσεων.

Είναι φανερό ότι ενώ στον Ευρωπαϊκό χώρο αντίστοιχες περιπτώσεις είναι στο επίκεντρο του αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος (Δικαστήρια στο Μπορντώ ,νέο κτίριο αστικών δικαστηρίων στην Μαδρίτη)στην χώρα μας και στην πόλη μας τα κτίρια δημόσιου συμφέροντος –που θα σηματοδοτήσουν την φυσιογνωμία της πόλης-θεωρούνται “τυχαία κατασκευάσματα” χωρίς αρχιτεκτονική υπόσταση, χωρίς στοιχειώδη μελέτη πολεοδομικών κι αρχιτεκτονικών παραμέτρων, χωρίς ουσιαστικά κτιριολογικό πρόγραμμα που να απαντά στα συσσωρευμένα προβλήματα της Δικαιοσύνης. *Βιαστικά συμπίεζονται πρόχειρες λύσεις που πρέπει να απορριφθούν πάραυτα.*

Να απορριφθούν τόσο για την προχειρότητα των προσεγγίσεων όσο και για την διαδικασία της εκπόνησης των αρχιτεκτονικών μελετών, που δεν ανταποκρίνονται κατ’ ελάχιστον στην οφειλόμενη χειρονομία για τέτοιας φύσεως κτίρια.

Αλλά και σε τεχνικό επίπεδο είναι αδιανόητο να είναι επιβλέπων Φορέας ο ΟΛΘ, σε “μελέτη της Θέμιδος”, καθώς κτίρια σύνθετων αρχιτεκτονικών κι τεχνικών απαιτήσεων προϋποθέτουν ανάλογο Φορέα επίβλεψης. Μόνο άγνοια κινδύνου δικαιολογεί τέτοιες επιλογές.

Η πολιτεία και οι φορείς του δημοσίου δεν έχουν κατανοήσει την σημασία των δημοσίων κτιρίων με αρχιτεκτονική έκφραση για την αναβάθμιση των πόλεων και κυρίως δεν αισθάνονται την ανάγκη πως απαιτείται η αντικατάσταση της πολιτικής των κατασκευών με αυτήν της ποιότητας του σύγχρονου αρχιτεκτονικού έργου, μέσω της αρχιτεκτονικής.

Δεν αντιλαμβάνονται ότι το μοντέλο αυτό έχει εξαντληθεί; Δεν βλέπουν την ανυπαρξία σύγχρονων δημοσίων κτιρίων; Δεν φαίνεται η αναγκαιότητα για οικοδόμηση κτιρίων σύγχρονης αρχιτεκτονικής που να λειτουργούν ως μοχλοί ανάπτυξης και να εκφράζουν την όποια δυναμική της κοινωνίας;

IV. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΟ ΣΤΡ. ΦΑΡΜΑΚΗ

Είναι γνωστή η πρόβλεψη χωροθέτησης του κέντρου διοίκησης μητροπολιτικού επιπέδου στο στρ. Φαρμάκη. Είχαν καθοριστεί οι όροι και προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του απαραίτητου κτιριολογικού προγράμματος ενώ έπρεπε να ληφθεί μέριμνα για την συνολική ανάπλαση

της περιοχής, που εκτός των άλλων περιλαμβάνει αξιόλογο αριθμό διατηρητέων κτιρίων. Ταυτόχρονα είχε εξειδικευτεί στο Ρυθμιστικό σχέδιο η χωροθέτηση διοικητικού κέντρου στο στρ. Μ. Αλεξάνδρου, στην δυτική πλευρά του Π.Σ.Θ.

Με απόφαση του Γ.Γ. Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας είχε προχωρήσει η διαδικασία για την μελέτη οργάνωσης του χώρου σε μητροπολιτικό κέντρο διοίκησης κι ανέγερσης υπηρεσιών της Περιφέρειας, με βάση την διαδικασία της παρ.5 άρθρου 11Ν716/77.

Από το 2004 χρόνο προκήρυξης για την ανάθεση της μελέτης-μετά από αξιολόγηση των προκαταρκτικών μελετών- και την κατακύρωση αυτής σε σύμπραξη γραφείων μελετών ,το θέμα παραμένει χωρίς καμία εμφανή πρόοδο.

Για την παρακολούθηση κι ενημέρωση της Επιτροπής-αλλά και του ΤΕΕ/ΤΚΜ για ένα θέμα σημαντικό, πρέπει να υποβληθεί ερώτημα εγγράφως στον Γ.Γ. της Περιφέρειας και στον Νομάρχη Θεσσαλονίκης, ώστε να πληροφορηθούμε την πρόοδο ,εφόσον υπάρχει και κυρίως τις προθέσεις για την επίλυση του προβλήματος εγκατάστασης των υπηρεσιών τους στα προβλεπόμενα δύο(2) κέντρα μητροπολιτικής διοίκησης στα στρατόπεδα Φαρμάκη κι Μεγάλου Αλεξάνδρου.

V. ΑΓΙΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

Το θέμα σχετίζεται με την χωροθέτηση και σχεδιασμό νέου-συμπληρωματικού κτιρίου, στον περιβάλλοντα χώρο των κηρυγμένων ως διατηρητέων κτιρίων (βρεφονηπιακός σταθμός και βρεφοκομείο),της πρώην σχολής Καζές, ιδιοκτησίας της Ισραηλιτικής Κοινότητας. Στα κτίρια αυτά στεγάζεται ο βρεφονηπιακός σταθμός "Άγιος Στυλιανός"

Τελευταία η Ι.Κ.Θ. προκήρυξε και ολοκλήρωσε "κλειστό" αρχιτεκτονικό διαγωνισμό με πρόσκληση επιζητώντας *„μετά την κατεδάφιση κάποιων κτιρίων*, την δημιουργία νέου κτιρίου λαμβάνοντας υπόψιν επιλύσεις σε επίπεδο Ο.Τ. και σε συνύπαρξη με τα διατηρητέα κτίρια.

Το οικόπεδο έκτασης 4.373,76 τ.μ. με Σ.Δ. 3 , αποδίδει μία κτιριακή μάζα **13.458** τ.μ. Στο Γ.Π.Σ. προβλέπονται χρήσεις κατοικίας κι πρόνοιας.

Ζητήθηκε η οικοδόμηση κτιρίου για κατοικία της τάξης των **4.000 τ.μ.**

(Σημειώνεται ότι για οποιαδήποτε ιδιωτική οικοδόμηση, θεωρείται αυτονόητη η εξάντληση του Σ.Δ. και η υπέρβαση του συνήθως, μέσω ρυθμίσεων του κτιριοδομικού κανονισμού. Τα 9.458 τ.μ. μιας κρίσιμης οικοδομικής μάζας, που δεν χρησιμοποιούνται, επιδρούν καταλυτικά στην όποια πρόθεση οικοδόμησης και στην σχέση κτιρίων, οικοδομικού τετραγώνου και περιβάλλουσας περιοχής).

Η προκριθείσα αρχιτεκτονική μελέτη, από την ορισθείσα επιτροπή επιλογής (όπου συμμετείχαν και Φορείς αρμόδιοι για το θέμα), **όπως αυτή παρουσιάστηκε στην Μ.Ε.** αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη ευαισθησία την ένταξη του νέου κτιρίου στο Ο.Τ. ,την συνύπαρξη των διατηρητέων με το νέο κτίριο και προσφέρει μια σύγχρονη αρχιτεκτονική άποψη, για την ανανέωση κι τόνωση της φυσιογνωμίας της περιοχής.

Η αρμονική σχέση με τις λειτουργίες του βρεφονηπιακού σταθμού κι η ταυτόχρονη απόδοση των διατηρητέων στο Δήμο Θεσσαλονίκης για την απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας , η έγκριση των μελετών από τους αρμόδιους Φορείς –μαζί με όλα τα παραπάνω- δίδουν την βεβαιότητα ότι η πρόθεση σχεδιασμού και υλοποίησης του νέου κτιρίου, είναι αποδεκτή.

Η εξ' υπαρχής και χωρίς συζήτηση άποψη πως "σε ένα χώρο ιδιαίτερης μνημειακής κι ιστορικής αξίας για την πόλη " είναι αδιανόητη η ανέγερση νέου κτιρίου, δεν έχει γενική ισχύ, δεν πρέπει να υποστηριχθεί για όλους τους λόγους που εκτέθηκαν παραπάνω. Είναι ταυτόχρονα σημαντικό η πόλη να διατηρεί την ιστορική της μνήμη ,ως στοιχείο αυτογνωσίας για την πορεία της στο μέλλον.